Ա.Խ. ՄԱՐԿՈՍՅԱՆ, Կ.Ա. ՆԵՐՍԻՍՅԱՆ
Դ.Ռ. ԳԱԼՈՅԱՆ, Է.Ն. ՄԱԹԵՎՈՍՅԱՆ

ԳԼՈԲԱԼ ԵՎ ՏԱՐԱԾԱՇՐՋԱՆԱՅԻՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

ՇՈՒՇԻ-2018

Ա.Խ. ՄԱՐԿՈՍՅԱՆ, Կ.Ա. ՆԵՐՍԻՍՅԱՆ
Դ.Ռ. ԳԱԼՈՅԱՆ, Է.Ն. ՄԱԹԵՎՈՍՅԱՆ

339
Գ-638

ԳԼՈԲԱԼ ԵՎ ՏԱՐԱԾԱՇՐՋԱՆԱՅԻՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

Հ-442

ՇՈՒՇԻ-2018

ՀՏԴ 339.5/9(07)
ԳՄԴ 65.5g7
Գ 638

Հրատարակության է երաշխավորվել
Շուշիի Տեխնոլոգիական համալսարանի գիտական խորհրդի որոշմամբ

Մասնագիտական խմբագիր Դ.Ն.Հախվերդյան,
տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր

Գ 638 Գլոբալ և տարածաշրջանային տնտեսական համագործակցության հիմնախնդիրները: Ուսումնական ձեռնարկ/ Ա. Մարկոսյան, Կ. Ներսիսյան, Դ. Գալոյան, Է. Մաթևոսյան.– Շուշի: ՇՏՀ հրատ., 2018. - 320 էջ:

Ուսումնասիրության հիմնական թեման համաշխարհային տնտեսության գլոբալացման մարտահրավերներն են: Քննարկվել են ԵԱՏՄ անդամ-երկրների և երրորդ երկրների ու տարածաշրջանային տնտեսական միավորումների միջև արտադրության գործոնների համեմատական առավելությունների և այդպիսի հնարավորությունների գնահատումը, արտաքին տնտեսական գործունեության արդյունավետության ցուցանիշների հիման վրա որոշումների տնտեսագիտական հիմնավորումը, տարածաշրջանի երկրների տնտեսական համագործակցությունը որպես երկրների ներուժի զարգացման միջոց, վճարային հաշվեկշիռը, Հայաստանի Հանրապետության և Արցախի Հանրապետության վճարային հաշվեկշիռների բարելավման հիմնախնդիրները, տնտեսական ինտեգրման ներուժի օգտագործումը Հարավկովկասյան տարածաշրջանում, Հայաստանի Հանրապետության էլեկտրաէներգիայի արտահանման հնարավորությունները:

Ուսումնական ձեռնարկը նախատեսված է տնտեսագիտական մասնագիտություն ունեցող տեխնոլոգիական բուհերի բարձր կուրսերի սովորողների, պրոֆեսորադասախոսական կազմի, ասպիրանտների, ինչպես նաև գործարարների և արտաքին տնտեսական գործունեության հիմնախնդիրներով զբաղվող մասնագետների համար:

ՀՏԴ 339.5/9(07)
ԳՄԴ 65.5g7

ISBN 978-9939-1-0829-2
© Շուշիի տեխնոլոգիական համալսարան, 2018

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՈՐՊԵՍ ՄՈՒՏՔ ---5

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ---7

ԳԼՈՒԽ 1_Համաշխարհային տնտեսության գլոբալացման հիմնական մարտահրավերները---13

ԳԼՈՒԽ 2 Երկրների համեմատական առավելությունները ----------------------------37

ԳԼՈՒԽ 3 ԵԱՏՄ Անդամ-երկրների և երրորդ երկրների ու տարածաշրջանային տնտեսական միավորումների միջև արտադրության գործոնների համեմատական առավելությունների և այդպիսի հնարավորությունների գնահատումը ---------------54

3.1. Ապրանքների և ծառայությունների առևտրի համեմատական 54

առավելությունները ԵԱՏՄ-ի և մյուս տնտեսական միավորումների միջև 54

3.2. ԵԱՏՄ երկրների, ինչպես նաև տարածաշրջանային տնտեսական........................79

միավորումների հիմնական խաղորդ երկրների միջև կապիտալի 79

շարժի միտումների գնատահումը..79

3.3. ԵԱՏՄ երկրներում տեխնոլոգիաների ներդրման գնահատումը.............................95

ԳԼՈՒԽ 4 Արտաքին տնտեսական գործունեության արդյունավետության ցուցանիշների հիման վրա որոշումների տնտեսագիտական հիմնավորումը ----------------------- 110

4.1. Միջազգային տնտեսական նախագծերի շուկայական 110

կողմնորոշման գնահատականների առանձնահատկությունները 110

4.2. Արտաքին տնտեսական գործառնությունների էֆեկտի 114

և արդյունավետության որոշման էությունը և մեթոդները...................................114

4.2.1. Ձեռնարկության արտաքին տնտեսական 114

գործունեության արդյունավետության ցուցանիշները 114

4.2.2 Արտահանման տնտեսական արդյունավետությունը 120

4.2.3 Ներմուծման տնտեսական արդյունավետությունը..128

4.2.4. Արտահանման և ներմուծման գործառնությունների 135

տնտեսական արդյունավետությունը 135

4.3. Զեղչման կիրառումը արտաքին տնտեսական հաշվարկներում 137

4.3.1. Օտարերկրյա ներդրումներով ձեռնարկության ստեղծման...............................137

և գործառնության տնտեսական արդյունավետությունը 137

4.3.2 Վարկային ազդեցության գործակիցը և նրա ազդեցությունը արտաքին առևտրային գործառնությունների արդյունավետության հաշվարկներում..................................147

ԳԼՈՒԽ 5 Տարածաշրջանի երկրների տնտեսական համագործակցությունը որպես երկրների ներուժի զարգացման միջոց -- 154

5.1. Մեգատնտեսագիտությունը որպես տնտեսագիտության 154

նոր գիտաճյուղ 154

5.2. Հայաստանի Հանրապետության և Արցախի Հանրապետության 157

հիմնական սոցիալ-տնտեսական ցուցանիշները 2005-2017 թվականներին 157

5.3. Հայաստանի Հանրապետության և Արցախի Հանրապետության 159

արտաքին առևտրաշրջանառության միտումները 159
5.4. Տարածաշրջանային չհամագործակցության կորուստները 179
5.5. Տնտեսական ինտեգրումը որպես համաշխարհային տնտեսության 185
և տարածաշրջանի զարգացման շարժիչ 185
5.6. Հարավային Կովկասի տարածաշրջանի երկրների 193
մասնագիտացման աստիճանի գնահատումը 193
ԳԼՈՒԽ 6 Վճարային հաշվեկշիռը --- 208
6.1. Վճարային հաշվեկշռի կառուցվածքը 209
6.1.1. Ընթացիկ գործարքների հաշիվ 212
6.1.2. Կապիտալի և ֆինանսական գործիքների հետ գործարքների հաշիվը 215
6.1.3. Արտարժույթի պաշտոնական պահուստների 218
ծավալների փոփոխումը 218
6.2. Վճարային հաշվեկշռի մակրոտնտեսական դերը 221
6.2.1. Ընթացիկ գործարքների հաշվեկշռի դերը 221
6.2.2. Բաց տնտեսությունում ծախսերի բազմապատկիչը 223
6.2.3. Վճարային հաշվեկշռի հաշիվների փոխկախվածությունը 225
6.3. Տնտեսական քաղաքականությունը և վճարային հաշվեկշիռը 227
6.3.1. Փոքր բաց տնտեսության մոդելը 227
6.3.2. Տնտեսական քաղաքականությունը փոքր բաց 229
տնտեսության մոդելում 229
ԳԼՈՒԽ 7 Հայաստանի Հանրապետության և Արցախի Հանրապետության վճարային հաշվեկշիռների բարելավման հիմնախնդիրները --- 236
ԳԼՈՒԽ 8 Տնտեսական ինտեգրման ներուժի օգտագործումը հարավկովկասյան տարածաշրջանում --- 275
8.1. Հարավկովկասյան երկրների արտաքին առևտրի համեմատական 275
առավելությունների դրսևորման առանձնահատկությունները 275
8.2. Հայաստանի Հանրապետության և Արցախի Հանրապետության 298
միջև տնտեսական ինտեգրման հակիրճ բնութագիրը 298

ԳԼՈՒԽ 9 Էլեկտրաէներգիայի արտահանման հնարավորությունները Հայաստանի Հանրապետությունում --- 309
9.1. Զուտ արտահանման ավելացման հիմնախնդիրը 309
9.2. Հայաստանի Հանրապետությունը որպես էներգաարդյունավետ երկիր 312